

COMPRESIÓN Y ABORDAJE EDUCATIVO Y TERAPÉUTICO DEL TEA (trastorno del espectro autista)

Centre Educatiu i Terapèutic Carrilet: Àngels Morral Subirà, Balbina Alcàcer Pons, Elisabet Sánchez Caroz, Marina Mestres Martorell, Núria Farrés Martí, Núria Monreal del Castillo, Sònia González Andrés

Barcelona, 2012, Editorial Horsori, 210 pp.

Són molts els llibres que s'han escrit sobre el Trastorn de l'Espectre Autista i l'autisme. Tanmateix aquest llibre, *Comprensión y abordaje educativo y terapéutico del TEA*, té la peculiaritat d'estar escrit per professionals que treballen a la institució Carrilet, que té quasi 40 anys d'experiència. Això fa que el lector es deleixi per uns escrits molt viscuts d'experiència clínica, en què s'integra una profunda formació en psicologia arcaica, amb una comprensió psicoanalítica i amb la pedagogia. El que ens aporta aquest llibre és un aprenentatge arrelat a l'experiència viscuda amb plaer i amor. Tal com diu la neurociència (Dr. Francisco Mora), solament es pot aprendre allò que s'estima. Els estudis neurocientífics actuals ens diuen que en el procés d'aprenentatge és rellevant la importància de l'emoció i l'empatia. Aquests són justament aspectes deficitaris en les persones amb autisme o amb TEA, que esdevenen un repte en les intervencions terapèutiques i pedagògiques. Aquest amor és el que es desprèn d'aquestes pàgines i ens ajuda a aprendre sobre un tema difícil i complex.

És un text escrit i estructurat de forma peculiar: ja llegint la introducció, el lector podria ser transportat a visualitzar la vida quotidiana de la institució. Hom queda de ple submergit en la dinàmica relacional, emotiva i empàtica dels adults amb els infants, dels tutors amb els familiars. Si en iniciar la lectura podem tenir la idea del món autístic com quelcom congelat, de segur que rebrem un fort impacte i una sorpresa. A través d'una narrativa de la vivència quotidiana, de les conductes i emocions individuals i grupals, es descriu la comprensió que les autores tenen del funcionament mental autista i de les intervencions terapèutiques i psicopedagògiques que se'n deriven. Impacta visualitzar la dinàmica d'un equip, que a través de la narrativa, ja en la introducció del llibre, es mostra amb tanta sinceritat i compromís emocional i professional.

L'escenari de la introducció es desglossa al llarg dels capítols de forma molt estructurada, didàctica i detallada, aconseguint ser, finalment, un llibre de psicopatologia i tractament de l'autisme i TEA molt actualitzat, que té en compte les últimes investigacions, complet i de necessària lectura per tot professional de la salut mental.

La comprensió psicodinàmica integra les investigacions neurocognitivistes, que són profundament tractades i explicades de forma molt

clara a través de fragments de literatura i de casos clínics. També la clínica i les intervencions terapèutiques són il·lustrades amb exemples.

El primer capítol versa sobre la història del concepte d'autisme i sobre el que actualment s'anomena Trastorn de l'Espectre Autista. Resulta aclaridor per comprendre l'evolució del concepte d'aquesta psicopatologia infantil, que ha esdevingut la més prevalent. Es mostren les diferències, els punts comuns i els matisos des de l'autisme de Kanner fins als infants amb trets o nuclis autistes.

La revisió de la comprensió de l'autisme, il·lustrada en el capítol 2 per diferents teories i aprofundida a través de les investigacions recents - entre elles, les últimes sobre les neurones mirall i les aportacions des d'una vessant psicoanalítica -, ofereix molta riquesa i facilita diversos plantejaments a tenir en compte en les intervencions terapèutiques, de manera única i original. El mateix podem dir de la part que explica el procés diagnòstic, els recursos diagnòstics i els signes d'alarma. El moment de l'estudi dels indicadors del trastorn representa una etapa delicada i dolorosa per a la família; la comprensió del nen en la seva relació primerenca amb els pares és un important factor de prevenció.

El tercer capítol - amb moltes vinyetes que il·lustren la clínica i les actituds terapèutiques, enfront de la simptomatologia i les alteracions del desenvolupament dels nens amb trastorns de l'espectre autista - esdevé un manual clínic i terapèutic. Aquí es fa especialment present la vivesa de la profunda experiència i de molts anys de les autores en el tractament i el contacte quotidià amb els nens i les seves famílies.

En parlar dels abordatges terapèutics, les autores tenen molt en compte els coneixements sobre el desenvolupament del bebè normal, la comunicació infraverbal, la integració de les sensacions amb les emocions i la conscienciació o mentalització. En llegir-ho, hom aprèn a treballar amb aquests nens tenint en compte els punts crucials del seu funcionament mental: indiferenciació versus diferenciació i adquisició d'identitat, empatia, comunicació, simbolització, etc.

El capítol 4, sobre l'escola, pren en consideració tot el ventall de possibilitats que s'ofereixen al nen i a la família, des de la inclusió en un centre ordinari fins a l'escolarització en un centre d'educació especial o específic per a TEA, passant per les diverses combinacions d'escolaritat compartida, sempre tenint en compte de manera flexible i no dogmàtica les característiques i les necessitats de cada nen. Però resulta especialment interessant la presentació de les estratègies de treball a l'aula i la reflexió sobre l'experiència d'aprendre i d'ensenyar. Aquest capítol ens ofereix la saviesa i el coneixement profund -també a nivell pràctic - de qui treballa des de fa anys amb alumnes amb TEA en diferents contextos.

El capítol 5 analitza les diferents intervencions terapèutiques i educatives: psicoteràpia, psicomotricitat, musicoteràpia, artteràpia, logopèdia, psicoteràpia grupal, tutories terapèutiques, escenoteràpia, així com les activitats terapèutiques dirigides a pares i a germans de nens amb TEA, i les intervencions a domicili. Es consideren també aspectes significatius de la medicació i se subratlla la importància del treball en xarxa. La complexitat de la problemàtica dels infants amb TEA requereix sempre abordatges des de diferents enfocaments. Les intervencions són enriquides per la vivesa dels exemples clínics. És també rellevant que aquí es transmet un ampli ventall d'intervencions terapèutiques amb un fons psicodinàmic que va més enllà de la psicoteràpia individual clàssica.

El capítol 6 està dedicat a la família del nen amb TEA. S'ocupa de tres aspectes: com treballar el diagnòstic de TEA amb els pares, ajudant-los a comprendre el seu fill i a mantenir viva l'esperança; com ajudar la família a entendre el funcionament mental autista, donant significació emocional a les conductes del nen; i com oferir als pares eines per fer front a les dificultats de la vida diària. Aquest capítol també apropa el terapeuta a les dificultats dels pares i de tota la família.

El que aprenem d'aquestes pàgines és que cal partir sempre del nen, de cada nen en la seva diversitat, i anar-se a trobar amb ell allà on està en cada moment.

I per acabar, recomanem l'extensa i actualitzada bibliografia, de gran utilitat per a qui vol mantenir-se al dia en el coneixement de la realitat dels nens amb TEA i del seu entorn.

Recensió: Llúcia Viloca i Elena Fieschi